

Position Paper
Rondetafelgesprek Regio Deals
24 april 2024

POSITION PAPER RONDETAfelGESPREK REGIO DEALS

► Inleiding

Wij danken de Kamercommissie Binnenlandse Zaken voor de uitnodiging deel te nemen aan een rondetafelgesprek om onze ervaringen met betrekking tot de Regio Deals in het algemeen, en het proces, de selectie- en uitvoeringsfase in het bijzonder, te delen. U ontvangt bij dezen de gespreksnotitie ter onderbouwing van onze bijdrage.

► Vruchtbare delta van Nederland

Regio Rivierenland is één van de zeven regio's van de provincie Gelderland en ligt in het midden van Nederland op een scharnierpunt van belangrijke kennis- en vervoerscorridors: A2 Amsterdam-Eindhoven-Maastricht; A15 Rotterdam-Duitsland en de Betuweroute. Van oudsher hebben de grote rivieren (de Neder-Rijn, Lek, Waal en Maas) ons landschap gevormd tot wat het nu is: dé vruchtbare delta van Nederland.

Van links naar rechts drie van de 31 Regio Dealprojecten: de FruitTech Campus in Geldermalsen, Slot Loevestein en Puur Betuws (in combinatie met De Fruitmotor).

Regio Rivierenland is een gemeenschappelijke regeling waarin acht gemeenten (Buren, Culemborg, Neder-Betuwe, Maasdriel, Tiel, West Betuwe, West Maas en Waal en Zaltbommel) met elkaar gemeentelijke taken uitvoeren. Het samenwerken zit in ons DNA.

Daarnaast werken wij – onder de noemer 'FruitDelta Rivierenland' – met ondernemers, organisaties, onderwijs- en onderzoeksinstituten en ondernemende inwoners aan het versterken van de brede welvaart. Daarvoor is de Gebiedsagenda FruitDelta Rivierenland gemaakt: onze manier van werken om regionale opgaven integraal op te pakken en uit te voeren. Wij zien de gebiedsagenda, mede in het licht van het Adviesrapport Elke Regio Telt, als onze kansenagenda om toekomstige opgaven het hoofd te kunnen bieden.

De Regio Deal FruitDelta Rivierenland (2020-2023 (3^e tranche)) hielp ons niet alleen om een aantal opgaven op te pakken en uit te voeren, maar is ook van grote betekenis geweest om de samenwerking als gemeenten en samen met partners te versterken.

► Regio Deal FruitDelta Rivierenland 2020-2023

Waarom dienden wij indertijd een aanvraag voor een Regio Deal FruitDelta Rivierenland in?

- ◉ Regio Rivierenland kent – net als andere regio's – grote opgaven op het gebied van woningbouw, bereikbaarheid, water, energie en onderwijs & arbeidsmarkt.
- ◉ Onze opgaven zijn complex en vragen steeds vaker om een integrale manier van werken. Dit vraagt het nodige van overheden, ondernemers, onderwijs- en onderzoeksinstituten, organisaties en ondernemende inwoners om dit te herkennen en te erkennen. De wil is er wel, maar soms is een externe stimulans nodig om beweging te creëren. De Regio Deal FruitDelta Rivierenland heeft nadrukkelijk voor die beweging gezorgd.

► Procesperiode: Stimulerend & Spannend

- ◉ Het was voor ons de eerste keer dat wij een aanvraag indienden voor een Regio Deal. De aanvraagfase was, mede daarom, een fase van pionieren. Spannend (omdat de spelregels soms belemmerend waren voor innovatieve projecten), maar ook stimulerend, want het proces gaf bij alle partners veel energie om de schouders eronder te zetten en er met elkaar een succes van te maken.
- ◉ Wij wisten van tevoren niet goed het proces eruit zou zien, wat wij moesten aanleveren en wie onze gesprekspartners zouden zijn. De fase van *dealmaking* was totaal onbekend. De ambtelijke contactpersonen van, in ons geval, het Ministerie van LNV, bleken zeer toegankelijk en hielpen om contact te zoeken en te leggen met andere relevante ministeries. Wij hebben dit als helpend en prettig ervaren.

- ⊙ Het was soms best ingewikkeld de doelen en belangen van de regio te laten matchen met die van het Rijk; de tips en aanscherpingen waren welkom, maar een en ander moest recht blijven doen aan de doelstellingen die de regio in de aanvraag had geformuleerd.

► **Selectiefase: (W)Elke Regio Telt?**

- ⊙ De selectiefase – de fase direct na het indienen van de aanvraag – leek het concurrentiegevoel tussen regio's te versterken. Het was niet de vraag of elke regio telt, maar welke regio telt.
- ⊙ Het was voor ons (en voor andere regio's) totaal onbekend hoe de afwegingen en beoordelingen plaatsvinden en waarom een regio wel of niet de gevraagde omvang van de Regio Deal krijgt toegekend. Geldt hier dat de regio die het hardste roept het meeste geld krijgt? Blijken handige contacten helpend te zijn?
- ⊙ Na de selectiefase volgde de dealmakersfase. Het bleek in deze dealmakersfase voor onze regio best ingewikkeld om doelstellingen en ambities van het Rijk te vertalen naar KPI's (Kritieke Prestatie Indicatoren) die zijn gekoppeld aan concrete projecten. De eerlijkheid gebiedt wel te zeggen dat dit voor een deel aan de coronaperiode te wijten was.
- ⊙ In een eventuele nieuwe aanvraag voor een Regio Deal is het voor ons belangrijk aan de voorkant meer regie te voeren op welke maatschappelijke impact wij willen bereiken en hoe wij deze kunnen meten.

► **Uitvoeringsfase: Leren denken als het Rijk**

- ⊙ De uitvoeringsfase was een fase van pionieren, maar ook van versterkte (en succesvolle) regionale samenwerking. Het Rijk heeft laten zien graag betrokken te willen blijven en was bereid alle vragen te beantwoorden en mee te denken. Het Rijk-Regio-Overleg werd altijd als erg prettig ervaren.
- ⊙ Het bleek wel een uitdaging om andere ministeries gedurende de looptijd betrokken te houden. Het was soms lastig een vraagstelling vanuit regionaal perspectief aan te laten sluiten bij het "hoogover-perspectief" van het ministerie. Dat had deels ook te maken met de omvang van onze regio en het gebrek aan G40-gemeenten die vaker met ministeries 'om tafel' zitten. Wij moeten – is onze eigen les geweest – meer proberen te denken als het ministerie en minder vanuit een concreet of lokaal perspectief. Dit is met het oog op de grote opgaven die op ons afkomen heel belangrijk, maar vragen daarom ook meer dan ooit om een structurele inzet en langjarige investeringen (zie ook verderop in deze gespreksnotitie).
- ⊙ De regels rondom het financieel beheer van een Regio Deal zijn voor iedere regio hetzelfde en waren voor de kleinere Regio Rivierenland eerder belemmerend. Een voorbeeld ter illustratie: in de 3^e tranche waren beheerkosten voor de uitvoering van de Regio Deal gelimiteerd op 3%. Omdat Regio Rivierenland een relatief kleine deal had, waren wij halverwege de projectperiode door het budget heen en moest buiten het programma om worden geïnvesteerd in het projectbeheer. Dit bleek – ondanks onze aanbevelingen aan de voorkant – niet te veranderen.
- ⊙ De Regio Deal FruitDelta Rivierenland 2020-2023 was een optelsom van 31 (!) projecten. De maatschappelijke impact was en is voor onze regio groot, maar niet altijd even meetbaar. **Het Rijk gaf aan dat het niet wenselijk is om een deal te sluiten op basis van kleine(re) projecten vanwege de, relatief, geringe impact voor ons land. De ervaring leerde ons dat dit in de uitvoeringsfase ook lastig is.** Een eventuele volgende aanvraag voor een Regio Deal zullen wij meer baseren op een strategische agenda, ambities en aanpak.

► **Wat willen wij u voor de toekomst meegeven?**

Wij roepen op tot structureel beleid, structurele samenwerking met langjarige investeringen

Onze aanbevelingen ten aanzien van de Regio Deals

- ⊙ Wij kijken positief terug op de periode van aanvragen en uitvoeren van onze Regio Deal FruitDelta Rivierenland. Het was voor ons een nieuwe ervaring waarin wij – zeker vanwege onze beperkte capaciteit – onze weg hebben moeten vinden. Het heeft ons als regio veel gebracht, niet in de laatste plaats het versterken van de onderlinge samenwerking als gemeenten en samenwerkingspartners.
- ⊙ Tegelijkertijd kunnen wij ons vinden bij wat het Adviesrapport Elke Regio Telt schrijft over het instrument van de Regio Deals: het gaat om een (relatief) beperkte hoeveelheid geld voor een beperkte periode. Niet minder belangrijk is de constatering dat het instrument zorgt voor een gevoel van competitie en concurrentie. En dat zou niet zo moeten zijn.
- ⊙ De majeure opgaven van de middellange en lange termijn (woningbouw, klimaat, water, energie, etc.) vragen om structureel beleid, structurele samenwerking met langjarige investeringen. Dat vraagt uiteraard iets van de regio (een kansen- en investeringsagenda), maar zonder hulp van het Rijk lukt dat eenvoudigweg niet.

V.l.n.r. Versterking van de rivierbeleving (in combinatie met regionale routenetwerken), huisvesting arbeidsmigranten en het Regionaal Werkbedrijf – Platform Onderwijs en Arbeidsmarkt (RW-POA).

Onze aanbevelingen in het licht van het Adviesrapport Elke Regio Telt

De ervaringen van Regio Rivierenland met het instrument van de Regio Deals zijn niet los te zien van de aanbevelingen in het Adviesrapport Elke Regio Telt en **de roep om structureel Rijksbeleid en** structurele samenwerking met langjarige investeringen om de brede welvaart van en voor onze inwoners en ondernemers te versterken. Het bovenstaande vraagt een herijking van beleids- en investeringslogica, zowel op Rijks- als regionaal niveau. Het gevaar bestaat de beleids- en investeringslogica toch te herijken langs belangrijke, maar losse thema's zoals onderwijs en zorg. Dat krijgen wij niet de transitie die nodig is.

Wij dagen het Rijk uit te gaan voor een echte herijking waar het Adviesrapport Elke Regio Telt ook voor pleit: denk vanuit een integrale regionale kansenagenda en niet vanuit de ministerielogica. Het gaat er daarbij niet alleen om dat elke regio telt, maar ook dat landelijk wordt gedacht vanuit de regionale schaalgrootte. Investeer structureel in regio's via het Gemeentefonds en stop de voorgenomen bezuinigingen van € 3 mld. Die bezuinigen staan haaks op de filosofie achter Regio Deals, de herijking van beleids- en investeringslogica van het Rijk en de aanbevelingen uit het Adviesrapport Elke Regio Telt. Anders dreigt het stilvallen van de uitvoering van landelijk beleid in regio's en bij kleinere gemeenten, dreigen bezuinigingen in het sociale domein en op andere autonome beleidsterreinen en koppelkansen.

► **Conclusies**

- ⊙ Wij kijken met een (heel) positief gevoel terug op de Regio Deal FruitDelta Rivierenland 2020-2023;
- ⊙ De Regio Deal FruitDelta Rivierenland heeft ons veel gebracht, geleerd en een boost gegeven aan het samenwerken als gemeenten en samenwerkingspartners;
- ⊙ Regio Rivierenland bestaat uit kleine tot middelgrote gemeenten die – van zichzelf – niet de lobbykracht of de vanzelfsprekende ingangen bij het Rijk hebben en de daarbij behorende financiële mogelijkheden. Deze Regio Deal bood ons de mogelijkheid om de opgaven die voor onze gemeenten relevant zijn versneld uit te voeren. Zonder Regio Deal was dit gewoon niet gelukt. Met andere woorden: de Regio Deal biedt juist ook wat kleinere gemeenten kansen die zij anders niet gehad zouden hebben.
- ⊙ In het verlengde van het bovenstaande bood de Regio Deal ons ook een overlegplatform met het rijk waar wij normaliter niet zomaar toegang toe hebben. Los van de Regio Deal FruitDelta Rivierenland 2020-2023 hebben we ook andere thema's op Rijkstafels kunnen neerleggen en zijn we stappen verder meegekomen.
- ⊙ Wij hebben de smaak te pakken gekregen en willen – met de ervaringen die wij hebben opgedaan – opnieuw in aanmerking komen voor een nieuwe Regio Deal FruitDelta Rivierenland (6^e tranche) waarbij wij – meer dan eerder – samen met het Rijk zoeken naar een te overzien aantal thema's en projecten die tegelijkertijd maximaal bijdragen aan het welzijn van onze inwoners en ondernemers. Voor hen doen wij dit immers.

► **Informatie & Contact**

Voor meer informatie verwijzen wij u graag naar: <https://www.fruitdelta.nl/themas/regiodeal/>

Heeft u naar aanleiding van deze gespreksnotitie vragen of opmerkingen? Neem dan contact op met:

Gerdo van Grootheest

Burgemeester Culemborg

g.van.grootheest@culemborg.nl

Janneke Hakkert

Directeur/Secretaris Regio Rivierenland

jhakkert@regiorivierenland.nl

Tiel/Culemborg / 15 april 2024